

SPIS TREŚCI:

Przedmowa	11
1. WPROWADZENIE DO GEODEZJI WYŻSZEJ	
Z historii geodezji	13
1.1. Kształt Ziemi. Powierzchnie odniesienia. Naukowe i praktyczne zadania geodezji. Podział geodezji wyższej	18
1.2. Wprowadzenie do geodezji fizycznej	22
1.2.1. Siła ciężkości	22
1.2.2. Powierzchnie poziome. Linie pionu	24
1.2.3. Pojęcie wysokości	25
1.2.4. Układ współrzędnych naturalnych	26
1.2.5. Umowny układ ziemski – CTS	28
2. ZAGADNIENIA GEOMETRYCZNE GEODEZJI WYŻSZEJ	
2.1. Elipsoida obrotowa jako powierzchnia odniesienia	31
2.1.1. Elementarne związki pomiędzy parametrami elipsoidy	31
2.1.2. Układ współrzędnych geodezyjnych B, L	33
2.1.3. Przekroje normalne elipsoidy obrotowej i ich krzywizny	34
2.1.4. Szerokość geocentryczna i szerokość zredukowana	37
2.1.5. Równania parametryczne elipsoidy obrotowej	39
2.2. Linia geodezyjna na powierzchni elipsoidy obrotowej	40
2.2.1. Linia geodezyjna a przekroje normalne	40
2.2.2. Trójkąty geodezyjne i ich rozwiązywanie	43
2.3. Obliczanie współrzędnych na powierzchni elipsoidy obrotowej	45
2.3.1. Klasyfikacja metod	45
2.3.2. Metoda Clarke'a (zadanie 'wprost')	49
2.3.3. Wzory Clarke'a-Robbinsa	51
2.3.4. Metoda 'średniej szerokości' Gaussa	54
2.3.5. Rozwiązanie zadania 'wprost' metodą całkowania numerycznego. Algorytm Kivioja	57
2.4. Redukcja elementów podstawowej poziomej sieci geodezyjnej z elipsoidy odniesienia na płaszczyznę	59
2.4.1. Podstawowe wzory odwzorowania Gaussa-Krügera; odwzorowanie UTM	59
2.4.2. Redukcje długości i kierunków	66
2.4.3. Transformacja do sąsiednich pasów odwzorowawczych	69
2.5. Transformacja współrzędnych B, L	70
2.5.1. Ogólne omówienie zadania transformacji współrzędnych	70
2.5.2. Transformacja Helmerta-Hristowa	72

3. MODELE POLA SIŁY CIĘŻKOŚCI ZIEMI

3.1. Elementy teorii potencjału	75
3.1.1. Podstawowe definicje i związki matematyczne	75
3.1.2. Wzory całkowe Gaussa. Tożsamości Greena	80
3.1.3. Zagadnienia brzegowe teorii potencjału	83
3.2. Harmoniczne sferyczne i ich zastosowanie do rozwinięcia potencjału grawitacyjnego Ziemi w szeregi	85
3.2.1. Harmoniczne sferyczne	85
3.2.2. Rozwinięcie potencjału grawitacyjnego Ziemi w szereg harmonicznych sferycznych	90
<i>Ortogonalność funkcji Legendre'a – normalizacja harmonicznych sferycznych • rozwinięcie odwrotności odległości między dwoma punktami w szereg harmonicznych sferycznych • rozwinięcie potencjału grawitacyjnego w szereg harmonicznych sferycznych • potencjał grawitacyjny szczególnych przypadków rozkładu masy w przestrzeni</i>	
3.3. Pole normalne siły ciężkości Ziemi	97
3.3.1. Harmoniczne elipsoidalne	97
3.3.2. Elipsoida ekwipotencjalna jako model potencjału normalnego siły ciężkości Ziemi	101
<i>wyrażenie na potencjał elipsoidy ekwipotencjalnej</i>	
3.3.3. Potencjał normalny siły ciężkości w postaci szeregu harmonicznych sferycznych	106
3.3.4. Przyspieszenie normalne siły ciężkości Ziemi	107
3.3.5. Gradient pionowy siły ciężkości w polu rzeczywistym i w polu normalnym	112
<i>Krzywizna powierzchni ekwipotencjalnej • gradient pionowy siły ciężkości – równanie Brunsa • przyspieszenie normalne siły ciężkości ponad elipsoidą • pochodne drugiego rzędu potencjału normalnego</i>	
3.3.6. Geodezyjny System Odniesienia 1980 (GRS'80)	117
3.3.7. Przyspieszenie siły ciężkości na sferoidzie normalnej	121
3.3.8. Satelitarne wyznaczanie współczynników harmonicznych strefowych J_n (w zarysie)	127
3.4. Zmiany pola siły ciężkości w czasie. Zjawiska pływowe i ich modelowanie	132
3.4.1. Potencjał sił pływowych	132
3.4.2. Zmiany pływowe przyspieszenia siły ciężkości na powierzchni 'sztucznej Ziemi'	137
3.4.3. Siły pływowe a elastyczność Ziemi. Potencjał deformacyjny	139
3.4.4. Geodezyjne efekty zjawisk pływowych	141

4. ELEMENTY GRAWIMETRII GEODEZYJNEJ

4.1. O metodach pomiarów przyspieszenia siły ciężkości	147
4.1.1. Metody 'swobodnego spadku' i 'podrzutu i spadku'	147
4.1.2. Pomiary względne przyspieszenia siły ciężkości metodą wahadłową	153
4.1.3. Grawimetry statyczne	155

4.1.4.	Cechowanie grawimetrów	162
	<i>Cechowanie grawimetrów na bazach grawimetrycznych • cechowanie grawimetrów przez nachylenie</i>	
4.1.5.	Metodyka pomiarów grawimetrami	166
4.2.	Korygowanie wyników pomiarów grawimetrami	168
4.2.1.	Poprawki ze względu na zmiany przyspieszenia siły ciężkości spowodowane przyciąganiem Księżyca i Słońca	168
4.2.2.	Poprawki ze względu na dryft grawimetru	170
4.3.	Gradientometria – pomiary drugich pochodnych potencjału siły ciężkości	172
4.3.1.	Zasada pomiarów drugich pochodnych potencjału siły ciężkości za pomocą wagi skręceń	172
4.3.2.	Inne metody pomiaru drugich pochodnych potencjału	174
5.	WYZNACZANIE FIGURY ZIEMI METODAMI GRAWIMETRYCZNYMI I ASTRONOMICZNO-GEODEZYJNYMI	
5.1.	Zarys teorii figury Ziemi według koncepcji Stokesa	177
5.1.1.	Potencjał zakłócający	178
5.1.2.	Anomalie grawimetryczne i odchylenia pionu	180
5.1.3.	Podstawowe równanie geodezji fizycznej	181
5.1.4.	Zarys rozwiązania zagadnienia brzegowego geodezji fizycznej. Wzór Stokesa	184
5.1.5.	Odchylnia pionu na geoidzie. Wzory Vening-Meinesza	188
5.1.6.	Niektóre, częściej stosowane redukcje grawimetryczne	192
5.1.7.	Liczby geopotencjalne i wysokości dynamiczne. Wysokości ortometryczne	206
	<i>Krótką analizą dokładności wyznaczania wysokości ortometrycznych</i>	
5.1.8.	Krzywizna linii pionu	218
5.2.	Orientacja elipsoidy najlepiej pasującej do geoidy na danym obszarze	222
5.2.1.	Orientacja elipsoidy a sieć astronomiczno-geodezyjna	222
5.2.2.	Wyznaczanie orientacji, wymiarów i kształtu elipsoidy najlepiej pasującej do geoidy na danym obszarze	223
5.2.3.	Równanie Laplace’a – orientacja elipsoidy względem średniego układu ziemskiego – orientacja sieci geodezyjnej na powierzchni elipsoidy odniesienia	227
5.2.4.	Uwzględnienie ruchu bieguna ziemskiego	230
5.3.	Względne odchylenia pionu. Niwelacja astronomiczna i astronomiczno-grawimetryczna	231
5.3.1.	Interpolacja względnych odchyień pionu	231
5.3.2.	Niwelacja astronomiczna i astronomiczno-grawimetryczna	235
5.4.	Redukcje pomiarów astronomicznych i geodezyjnych na elipsoidę odniesienia w rzeczywistym polu siły ciężkości	237
5.4.1.	Redukcja szerokości i długości astronomicznej	238
5.4.2.	Redukcja azymutów i kątów poziomych	239
5.4.3.	Redukcja długości	241

5.5. Koncepcja Mołodeńskiego wyznaczenia figury Ziemi	243
5.5.1. Sformułowanie zagadnienia brzegowego geodezji na fizycznej powierzchni Ziemi	243
5.5.2. Wysokości normalne. Normalne szerokości geograficzne	245
5.5.3. Zarys i wynik rozwiązania zagadnienia brzegowego Mołodeńskiego	249
5.5.4. Odchylenia pionu na fizycznej powierzchni Ziemi	254
5.6. O metodach statystycznych w geodezji fizycznej	256
5.6.1. Predykcja anomalii grawimetrycznych	256
5.6.2. Kolokacja metodą najmniejszych kwadratów	258
6. WYBRANE ZAGADNIENIA GEODEZJI WYŻSZEJ W EPOCE SATELITARNEGO WYZNACZANIA POZYCJI	
6.0. Globalny Geodezyjny System Obserwacyjny (GGOS)	261
6.1. Na czym polegały geodezyjne pomiary satelitarne przed epoką GNSS	263
6.1.1. Nota historyczna o pomiarach fotograficznych SSZ i sieciach triangulacji satelitarnej	263
6.1.2. Modele pola grawitacyjnego Ziemi	267
6.1.3. Laserowe pomiary satelitarne (SLR) i pomiary interferencyjne bardzo długich baz (VLBI)	274
6.1.4. Pomiary dopplerowskie	277
6.2. Globalny Satelitarny System Nawigacyjny (GNSS)	280
6.2.1. Ogólna charakterystyka systemu GPS	282
6.2.2. Jakie informacje docierają do nas z satelitów systemu GNSS	285
6.2.3. Ogólne wiadomości o geodezyjnych odbiornikach satelitarnych GNSS	289
6.2.4. Jak wyznacza się współrzędne satelity GNSS na podstawie danych efemerydalnych	292
6.2.5. Na czym polega pomiar pozycji w systemie GNSS	294
<i>Pomiary pseudoodległości • pomiary fazowe • różnicowe obserwacje fazowe i pseudoodległości</i>	
6.2.6. Wpływy refrakcji troposferycznej i jonosferycznej na wyniki pomiarów w systemie GNSS	312
<i>Refrakcja troposferyczna • refrakcja jonosferyczna • refrakcja jonosferyczna a pomiary na dwóch częstotliwościach</i>	
6.2.7. Inne spojrzenie na wielkości obserwowane i ich kombinacje liniowe. Problem wyznaczania niejednoznaczności całkowitej liczby cykli fazowych	322
6.2.8. Różne procedury pomiarowe w systemie GNSS	328
<i>Pomiary względne • pomiary statyczne • pomiary pseudostatyczne • szybkie pomiary statyczne • wyznaczanie całkowitej liczby cykli fazowych w procesie obserwacji • pomiary częściowo kinematyczne • ciągle pomiary kinematyczne • pomiary kodowe DGPS • pomiary fazowe RTK • Network RTK (VRS)</i>	
6.2.9. Różne zagadnienia związane z pomiarami techniką GNSS	344
<i>Problem 'cycle slip' • odbieranie odbitych sygnałów satelitarnych (multipath) • problem zmienności centrów fazowych anten GPS • RINEX – znormalizowany format wymiany danych GPS</i>	
6.2.10. O redukcji obserwacji GNSS i zaawansowanych pakietach programów redukcyjnych	350
<i>Etapy procesu redukcji obserwacji GPS • ogólna charakterystyka programów redukcyjnych</i>	

6.3. Teoria wysokości geometrycznych	357
6.3.1. Inny układ współrzędnych elipsoidalnych	358
6.3.2. Wysokości geometryczne	360
<i>Różnica wysokości geometrycznych • krzywizna geometrycznej linii pionu i redukcja ϕ na elipsoidę geocentryczną GRS'80 • zamiana współrzędnych prostokątnych x,y,z na elipsoidalne B,L,H</i>	
6.4. Problematyka lokalnych elipsoid odniesienia	366
<i>Elipsoida odniesienia geocentryczna czy lokalna?</i>	
6.4.1. Wyznaczanie położenia elipsoidy na podstawie pomiarów satelitarnych	367
<i>Redukcja współrzędnych punktów satelitarnych na geoidę • wyznaczenie położenia elipsoidy o osiach równoległych do osi układu WGS-84</i>	
6.4.2. Elipsoida odniesienia przechodząca przez średnią wysokość obszaru	372
<i>Redukcja do geocentrycznego układu globalnego WGS-84</i>	
6.5. Transformacje i redukcje wyników pomiarów satelitarnych do klasycznych układów geodezyjnych	375
<i>Problem transformacji a problem redukcji</i>	
6.5.1. Wprowadzenie do transformacji współrzędnych prostokątnych	376
<i>Macierz obrotów • macierz zniekształceń</i>	
6.5.2. Ogólny przypadek transformacji afinicznej w przestrzeni trójwymiarowej	378
<i>'Substytucja' parametrów transformacji</i>	
6.5.3. Transformacja afiniczna współrzędnych płaskich	382
6.5.4. Transformacja przez podobieństwo	383
<i>7-parametrowa transformacja Buršy-Wolfa • modyfikacja transformacji według idei Mołodeńskiego • płaska transformacja Helmerta • dodatkowe uwagi o transformacji Helmerta-Hristowa współrzędnych krzywoliniowych B, L</i>	
6.5.5. Transformacja quasi-afiniczna z iteracyjnym rzutowaniem punktów na powierzchnię elipsoidy	386
6.5.6. Redukcje współrzędnych wyznaczanych techniką GNSS na powierzchnię elipsoidy odniesienia	389
<i>Wybór modelu redukcji • metoda Helmerta bezpośredniego rzutowania na elipsoidę • metoda Pizzetti'ego redukcji w rzeczywistym polu siły ciężkości • redukcja w normalnym polu siły ciężkości • redukcja za pomocą wysokości geometrycznych</i>	
6.5.7. Transformacja odchyłań pionu i odstępów geoidy do układu GRS'80	399
6.6. Europejski System Odniesienia – ETRS89	401
<i>Wprowadzenie – ITRS/ITRF, ETRS/ETRF • realizacja systemu ETRS89 • realizacja systemu ETRS89 w Polsce • problem redukcji wyników obserwacji GNSS do systemu ETRS89</i>	
6.7. Niwelacja satelitarna	411
6.7.1. Wysokości geometryczne a wysokości ortometryczne. Co to jest 'niwelacja satelitarna'	411
6.7.2. Rozwiązanie problemu niwelacji satelitarnej poprzez wyznaczenie wysokości geoidy względem elipsoidy GRS'80/WGS-84	414
<i>Ogólne aspekty problemu wynikające ze wzoru Stokesa i modelu potencjału grawitacyjnego • trzy różne sposoby grawimetrycznego wyznaczania geoidy</i>	

6.7.3.	Uproszczone sposoby wyznaczania geoidy na małych obszarach	421
6.7.4.	Podjęcie do systemu wysokości w Polsce	426
6.8.	Powiązanie lokalnych układów obserwacyjnych z układem globalnym	428
	<i>O lokalnych układach obserwacyjnych • o koegzystencji lokalnych układów obserwacyjnych z układem globalnym</i>	
6.8.1.	Odchylenia pionu na fizycznej powierzchni Ziemi wyznaczone metodą astronomiczną	430
6.8.2.	Możliwości wykorzystania niwelacji trygonometrycznej do wyznaczania odchyłeń pionu na fizycznej powierzchni Ziemi	432
	<i>Niwelacja trygonometryczna • wyznaczanie odchyłeń pionu z pomiarów GPS połączonych z niwelacją trygonometryczną</i>	
6.8.3.	Ciągi sytuacyjno-wysokościowe pomiędzy punktami GPS; przejście do tachimetrii	440
	<i>Co się zmieniło w metodyce pomiarów geodezyjnych • ciągi sytuacyjno-wysokościowe pomiędzy punktami GNSS • interpolacja odchyłeń pionu • redukcje wielkości obserwowanych na stanowiskach tachimetrycznych ze względu na odchylenia pionu</i>	
7.	GEODEZJA WSPÓŁCZESNA A PROBLEMATYKA BADAŃ GEODYNAMICZNYCH	
7.1.	Krótkie wprowadzenie do dynamiki litosfery	446
7.2.	O metodach badania ruchów skorupy ziemskiej	448
7.3.	Układ odniesienia do prezentacji przemieszczeń powierzchni skorupy ziemskiej na podstawie pomiarów techniką satelitarną GNSS	450
7.4.	Międzynarodowa Służba GNSS (International GNSS Service, - IGS)	454
7.5.	Polski udział w badaniach geodynamicznych metodami geodezyjnymi	455
	<i>Zarys pozycji geotektonicznej Polski</i>	
7.5.1.	Geodynamiczne projekty badawcze w Polsce	456
	<i>Mapy współczesnych ruchów pionowych powierzchni skorupy ziemskiej • badania na poligonach geodynamicznych • projekt SAGET – Satelitarne Trawersy Geodynamiczne • projekt Extended SAGET • CERGOP – Projekt Geodynamiczny Europy Środkowej</i>	
Posłowie		465
Bibliografia		467
Strony internetowe		485
Zestawienie akronimów		486
Skorowidz		487